

"MINIMATA MADONNAS" TURKUMI MUALLIFI – AN VIKTORNING HAYOTI VA IJODI

Tilavova Diyora Dilmurod qizi

*Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va
dizayn instituti Kompyuter grafikasi va badiiy foto
ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi.*

@diyoratilavova.gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonning fotografiyasini rivojlantirishda katta hissa qo'shib kelgan va tarixni suratlarda saqlab qolgan millati koreys ammo yuragi o'zbek deya urayotgan An Viktorning hayoti va ijodi haqidagi izlanishlar natijasida hosil bo'lgan malumotlarni ochib beradi

Kalit so'zlar. O'zbekiston, Ozarbayjon, iqtisodiy hamkorlik, mintaqaviy integratsiya, savdo aylanmasi, energetika, raqamli iqtisodiyot, strategik hamkorlik.

Kirish. Viktor An O'zbekistondagi eng hurmatli fotosuratchilardan biri. 1947-yilda Toshkent viloyatida tug'ilgan. Yoshligida u fotograf bo'lgunga qadar o'nga yaqin turli ishlarni sinab ko'rgan, chunki ularning har birida, o'zi aytganidek, "ufqni his qilgan". Fotograf bo'lgandan keyingina u bu kasbni chin yurakdan va abadiy qabul qildi.

U fotograf bo'lgunga qadar piyoz va tarvuz yetishtirdi, proyektor, haydovchi va elektromontyor bo'lib ishladi.

Uning birinchi ishi Olma-Otada nashr etilgan va SSSR bo'ylab tarqaladigan koreys diaspora gazetasi "Lenin Kichi/Leninskoye Znamya" edi. Bu tahririyat uning birinchi maktabi bo'ldi va ketganidan keyin ham uning hamkori bo'lib qoldi. Ikki yil o'tgach, Viktor An fotografiyasiz yashay olmasligini va gazeta doirasida yashay olmasligini aniq bildi. U qayta qurish davrida, sahifalar erkinroq nafas ola boshlaganida qaytish uchun muharrirlik ishini tashlab ketdi.

Ko'p yillik turli xil suratga olishlardan so'ng, u o'zining janrli fotografiya deb atalganini tushundi. Uning eng uzoq va jiddiy tadqiqot mavzusi ko'chirilgan koreys xalqi tarixi edi. O'z oilasida aytilgan ko'plab voqealarni bilgan holda, u, hech kim kabi, uni butun borlig'i bilan his qildi va uzoq yillar davomida tizimli ravishda o'rgandi.

O'z kasbini turli sohalar tegirmonidan o'tib uning qiyinchiliklarini his qilib so'ngra aynan fotografiyaga to'xtalgan. Fotografiya sohasi tashqi tomondan qaraganda oddiy va murakkab emasga o'xshaydi, faqatgina fotoapparatning olish tugmasini bossa kifoya deb

o‘ylashadi ammo uning masuliyati va kuchli sabr-toqatni talab etishi, rakurslarni va kompazitsiyani toppish kabi kerakli kriteriyalari mavjud. Buning esa uddasidan chiqa olgan An Viktor esa hozirgi vaqt nazlida tarixga muxirlangan.

Agropromda fotograf bo‘lib ishlagan holda, texnik va sanoat fotosuratlari bilan bir qatorda, u doimo yangi shakllarni qidirdi.

Viktor bir voqeani batafsil esladi: "Yangi ishimni boshlaganimda, menga yerto‘ladan fotolaboratoriya uchun xona berishdi. U yerda butunlay o‘nlab yillik o‘rgimchak to‘rlari bilan qoplangan deraza bor edi. Garchi o‘sha paytda men ulardan qanday foydalanishni tushunmagan bo‘lsam ham, men ularni olib tashlashga o‘zimni topa olmadim. Va bor-yo‘g‘i uch oydan so‘ng o‘sha ramkada menga kerak bo‘lgan suratni oldim. 1937 yilda Xabarovskda yashovchi Tsoy Anna (koreyscha nomi Mogae) ham O‘zbekistonga surgun qilindi va u erda erini yolg‘iz o‘tkazishga harakat qildi 1966 yilda uning eri, ofitser Shin Xong Gyun o‘sha paytda, 1937 yilda qatl etilganini bilib oldi. U ko‘p yillar yashagan kvartiraning raqami ham 37 bo‘lganligi achchiq kinoya yoki mistik tasodif edi. Gazetada qisqacha foto insho e‘lon qilindi va bu hikoyaning ilhomi "Remo7" yoki "Postda" ning suratiga olib keldi maktubning uchburchagi to‘siqlar to‘rida qolib, kun yorug‘iga yeta olmadi, bu minglab maktublar oilalariga etib bormagan, ularning taqdiri noma‘lum bo‘lib qolganlarni ramziy qiladi.

Uning fotografiya texnikasiga yondashuvi qiziq. O‘z arsenalidan u har bir mavzu uchun mukammal kamera tanlaydi. U ba‘zi tasvirlarni zamonaviy raqamli kamerada, boshqalari yomon ob‘ektivli eski kamerada, uchinchisi esa yog‘och o‘rta formatli kamerada suratga oladi. U vaqti-vaqti bilan kinoga qaytadi, lekin u o‘z qarashlarini ifodalash uchun aynan shu uslub kerakligiga ishongandagina qaytadi.

1990-yillardan beri Viktor seriallar yaratmoqda. Ularning ko‘pi bor. Ulardan biri qo‘g‘irchoqboz Sergeyning fojiali taqdiri haqidagi o‘tkir serial bo‘lib, u har yili tashrif buyuradigan Olmaotada shu kungacha davom etmoqda. U turli mamlakatlarda - Rossiya, Koreya va Yaponiyada ishlagan va har birida suratga tushgan. Yaponiyada bir oylik bo‘lish natijasida nafaqat ikkita ko‘rgazma, balki o‘sha hududdagi ekologik ofatning haqiqiy hikoyasiga asoslangan "Minamata Madonnas" turkumi ham paydo bo‘ldi. U Rossiyadagi migrantlar va mehnat muhojirlari haqida fotosyujetlar suratga olishni davom ettirmoqda.

Viktor havas qiladigan darajada samarali, har kunini qadrlaydi va o‘zining keng arxivi ustida sinchkovlik bilan ishlaydi. U bir nechta kitoblarga hammuallif bo‘lib, o‘zining kitobiga ega. O‘rtacha yiliga bir marta shaxsiy ko‘rgazmasini o‘tkazadi. Eng so‘nggi, tomoshabinlar uchun esda qolarli va muallif uchun qadrlan bo‘lgan "Yuz. Vaqt" va "Biometrik pasport uchun fotosurat". Va har safar bu nafaqat yangi material, balki yangi g‘oya, taqdimot va dizayndir.

Viktor An O‘zbekiston Badiiy akademiyasi qoshidagi ijodiy uyushmaning Fotosuratlar bo‘limi a‘zosi, shuningdek, Rossiya Fotorassomlar uyushmasi a‘zosi.⁵⁴

1996 yilda An Koryo Ilbo uchun fotoinsholar suratga olishni boshladi. Uning birinchisi Toshkent viloyatidagi koreys qishlog‘i halok bo‘layotgani haqida edi. Ilgari qiziqarli kompozitsiya izlash bilan qiziqib qolgan fotomuxbir o‘z suratlarining mazmuni haqida o‘ylay boshladi.

"Fotoreportajlar va ftohikoyalar ikki xil narsa. Men xuddi rassomlar rasm chizishda qilganidek, butun voqeani bir yoki ikkita fotosuratga jamlashga intilaman", deb tushuntiradi Viktor An.

Bonum Factum galereyasida ochilgan "Vaqt kontaktlari" ko‘rgazmasi o‘tgan 30 yil davomidagi ana shunday hikoyalar to‘plamidir. Fotomuxbir, xususan, bittasini alohida ajratib ko‘rsatib, bu uning shaxsiy "shiftiga" erishishga eng yaqin bo‘lganini aytadi. Oilaviy portret va tikanli simdan iborat qarama-qarshi oq-qora diptix Koreya urushi paytida Pxenyanni bombardimon qilish paytida butun oilasini yo‘qotib, 1950-yillarda Shimoliy Koreyadan

Sovet Ittifoqiga ko‘chib kelgan birinchi mehnat muhojirlaridan biri bo‘lgan Yu In-Sung haqida hikoya qiladi (11195015).

"Viktor An ijtimoiy ongli fotograf. U allaqachon fotografiyaning o‘zi ahamiyatsiz degan xulosaga kelgan - bugungi kunda hamma suratga tushadi. Uning o‘ziga xos, ham o‘zining, ham mamlakatining hayoti haqida film bo‘lgan seriali uni taniqli qildi. Har bir seriyada har doim yakunlovchi fotosurat mavjud. Bu nuqtani topish, deydi Viktor Ivanovichning so‘zlariga ko‘ra, seriyaning davom etishi qiyin", deydi Viktor Ivanovich.⁵⁵

An Viktor kinokameralar bilan suratga tushadi, ko‘pincha ularni o‘zi yig‘adi. U o‘zini zamonaviy kameralarning muxolifi deb hisoblaydi va texnik jihozlarning ijod uchun ahamiyati yo‘qligini ta’kidlaydi — "fotosuratchi uchun gugurt qutisi yetarli". Viktor Anning so‘zlariga ko‘ra, fotografiyaning hiylasi taqdimotda – to‘g‘ri kalit bilan, hatto nomukammallikni ham uning foydasiga ko‘rsatish mumkin. Bunday kalit, masalan, monoxrom bo‘lib, uni fotojurnalist rangdan afzal ko‘radi.

⁵⁴ <https://www.facebook.com/uzbekphotography>

⁵⁵ Art-blog.uz blogi muallifi. Umar Qurbonov.

"Men analog davrdan kelganman, shuning uchun oq-qora fotosuratlarni yaxshi tushunaman va yaxshi bilaman. Bu ko‘proq diqqatni jamlagan, ixcham va keraksiz elementlarni olib tashlaydi", deydi Viktor An.

Uning fotosuratlarida rang kamdan-kam qo‘llaniladi, faqat ma‘no qo‘shish yoki kontrastni kuchaytirish uchun kerak bo‘lganda foydalaniladi. O‘tmish va bugungi kunning, rang va monoxromning yonma-yon kelishi "Marvarid" tajriba uyi va Ichki ishlar vazirligi binosi oralig‘idagi orolda joylashgan "Sharq ertaki" bolalar maydonchasining foto hikoyasidan xabar beradi. An oq-qora fotosuratni 1987 yilda, rangli versiyasini esa bugungi kunda olgan.

"O‘yin maydonchasi tarixi vaqt o‘tishi bilan qadriyatlar qanday o‘zgargani haqida hikoya qiladi. Vitaliy Gambarov va Nina Galitskaya boshchiligidagi bir guruh rassomlarimiz ijodiy loyiha ustida ishladilar. Bu qoliplangan kulolchilikdan yasalgan noyob loyiha, menimcha, durdona edi. O‘yin maydonchasi buzib tashlangan. Hozir uning o‘rnida belgilanmagan, rang-barang plastik o‘yin maydonchasi turibdi", deydi.

Fotosuratlarning aksariyati bir-biri bilan va bir-biri bilan qofiyalangan portretlar va landshaftlardir.

"Viktor An mamlakatdagi eng kuchli hujjatli va kontseptual rassomlardan biri. U assotsiativ fikrlash qobiliyatiga ega. Masalan, u inson va tabiatdagi o‘xshashlikni ko‘radi, vaqt va makon yaqinligini tasvirlaydi", - deydi Bonum Factum galereyasi direktori Shaxnoza Karimbaboyeva.

Uning so‘zlariga ko‘ra, "Vaqt kontaktlari" - bu atrofimizdagi hamma narsa o‘tmish, hatto kelajak ekanligi haqidagi ko‘rgazma.

"Menimcha, har bir insonning hayotda ma‘lum bir nuqtaga yetib, vaqt qadriga to‘liq qayta baho beradigan bir lahzasi bo‘ladi. Taxminan o‘n yil oldin men o‘zimni hayot va o‘lim yoqasida qolgandim. O‘shandan beri men har bir soniyaga butunlay boshqacha munosabatda bo‘ldim. Endi "keyinroq", "hammasi oldinda" yo‘q. Vaqtning qadri, ta‘bir joiz bo‘lsa, sezilarli bo‘lib qoldi, shuning uchun men barchani har bir soniyani qadrlashga va oilaviy suratlarni qadrlashga chaqiraman", - deydi Viktor An.

Vaqtning o‘tkinchiligi va qaytmasligi haqidagi "U xayrlashmasdan, ogohlantirishsiz ketdi" asari Viktor An tomonidan shu yili vafot etgan fotograf hamkasblari va yaqin do‘stlari Lenur Ametov va Iskandar Sodiq-Zade xotirasiga bag‘ishlangan. Ko‘rgazma O‘zbekiston va Shveysariya o‘rtasidagi ikki tomonlama diplomatik munosabatlarning 30 yilligiga bag‘ishlanadi.⁵⁶

⁵⁶ <https://www.gazeta.uz/ru/>

2015-yilda Moskvada koreyslarning Rossiyaga ko‘chirilishining 150 yilligi nishonlanganda yakuniy tadbirda Viktor Anning suratlari tinimsiz namoyish etildi.

Uning Panorama klubi bilan aloqasi chuqur edi. Aynan shu yillarda uning faoliyati xalqaro tanlovlarda g‘oliblikni qo‘lga kiritishga boshladi va uni yangi narsalarni kashf etishga ilhomlantirdi. Bir necha yillar jozibali tasvirlarni yaratadigan batafsil monokl fotografiyasiga bag‘ishlandi.

Xulosa.

Yig‘ilgan ma‘lumotlar va tahlillar asosida shuni ta‘kidlash mumkin, An Viktor zamonaviy fotografiya san‘atining shakllanishi va rivojlanishida o‘ziga xos o‘ringa ega ijodkorlardan biridir. Uning asarlarida texnik mukammallik, badiiy tafakkur va hissiy ifoda uyg‘un tarzda mujassam. An Viktor fotografiya vositasida nafaqat tashqi go‘zallikni, balki inson ruhiyatining ichki kechinmalarini ham yoritishga intiladi. Bu jihatdan uning ijodi fotografiyani hujjatli ifoda vositasidan san‘at darajasiga ko‘targan namunalardan biri sifatida baholanishi mumkin.

An Viktorning ijodiy uslubi – tabiiy yorug‘likdan mohirona foydalanish, rang uyg‘unligi va kompozitsion muvozanatga e‘tibor berish bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, u har bir suratida individual yondashuvni saqlagan holda umumiy g‘oyaviy yo‘nalishga sodiq qoladi. Bu esa uni faqat fotograf emas, balki vizual hikoyachi sifatida ham ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, An Viktorning ishlari zamonaviy vizual madaniyat, reklama va moda fotografiyasi rivojiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatgan. Uning ijodiy qarashlari yosh avlod fotograf va dizaynerlari uchun o‘rnak bo‘lib xizmat qilmoqda. Shunday qilib, An Viktorning san‘atdagi o‘rni faqat individual yutuqlar bilan emas, balki butun fotografiya sohasining rivojiga qo‘shgan hissasi bilan ham ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://www.facebook.com/uzbekphotography>
2. Art-blog.uz blogi muallifi. Umar Qurbonov.
3. <https://www.gazeta.uz/ru/>